

2020 Merkverdigheter

En eller flere ganger i livet opplever vi nok alle en merkverdighet, en eller annen tilfeldighet vil andre si, som gjør at vi tenker en gang ekstra på det, rister litt på hodet og går videre i livet. Vi som holder på med historie kommer av og til over vitnesbyrd eller hendelser som virkelig gir forbauselse. Når det så skjer deg selv, gir det faktisk litt ettertanke.

Amund Hagen, Oppdal, og undertegnede har vært kollegaer i arbeidslivet gjennom flere tiår, blant annet på Værnes - og etter at vi ble pensjonister har vi også fortsatt samarbeidet, om enn på en helt annen arena. Amund Hagen illustrerer alle mine bøker: *Stjørdalens krønike*, hittil 20 bøker og med 564 tegninger. La meg ta med tre episoder vi har opplevd de siste årene:

Amund Hagen
(selvportrett)

Ole Bulls Oleanna i 1868.

Da vi holdt på med en delhistorie vedrørende Ole Bull i 2013, ba jeg Amund Hagen tegne ei kvinne som tjenestegjorde hos Ole Bull i Chicago. Det gjorde Amund, og tilsendte meg en tegning som forestilte Oleanna fra Veisetgrenda i Lånke, som ble med Ole Bull til Amerika i 1868. Når jeg bruker ordet «forestilte», er det fordi Amund Hagen aldri hadde sett bilde av henne, men tegnet intuitivt. Månedene gikk, og jeg dro til Amerika og besøkte Oleannas røtter i Washington State og Oregon. Da først fikk jeg tilgang på et bilde av denne Oleanna, som jeg trykte i min bok i lag med tegningen fra Amund fra flere måneder tidligere.

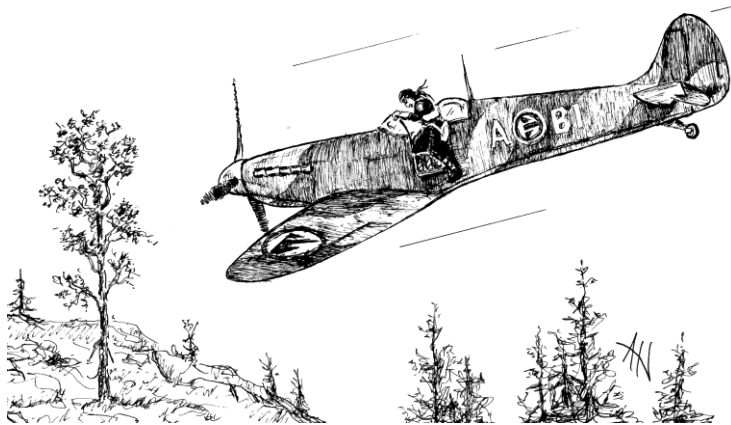

Oleanna

Kollisjon under utrykning i 1950.

En ettermiddag i 2012 sitter jeg på mitt kontor og jobber med en fatal flyulykke ved Bardal gård i Beitstad, da min samarbeidspartner Rolf Thyholt (d. 27. januar 2017) ringer og sier at han kommer innom med noen bilder til meg om en times tid. Jeg forteller ham at utgangsdøra

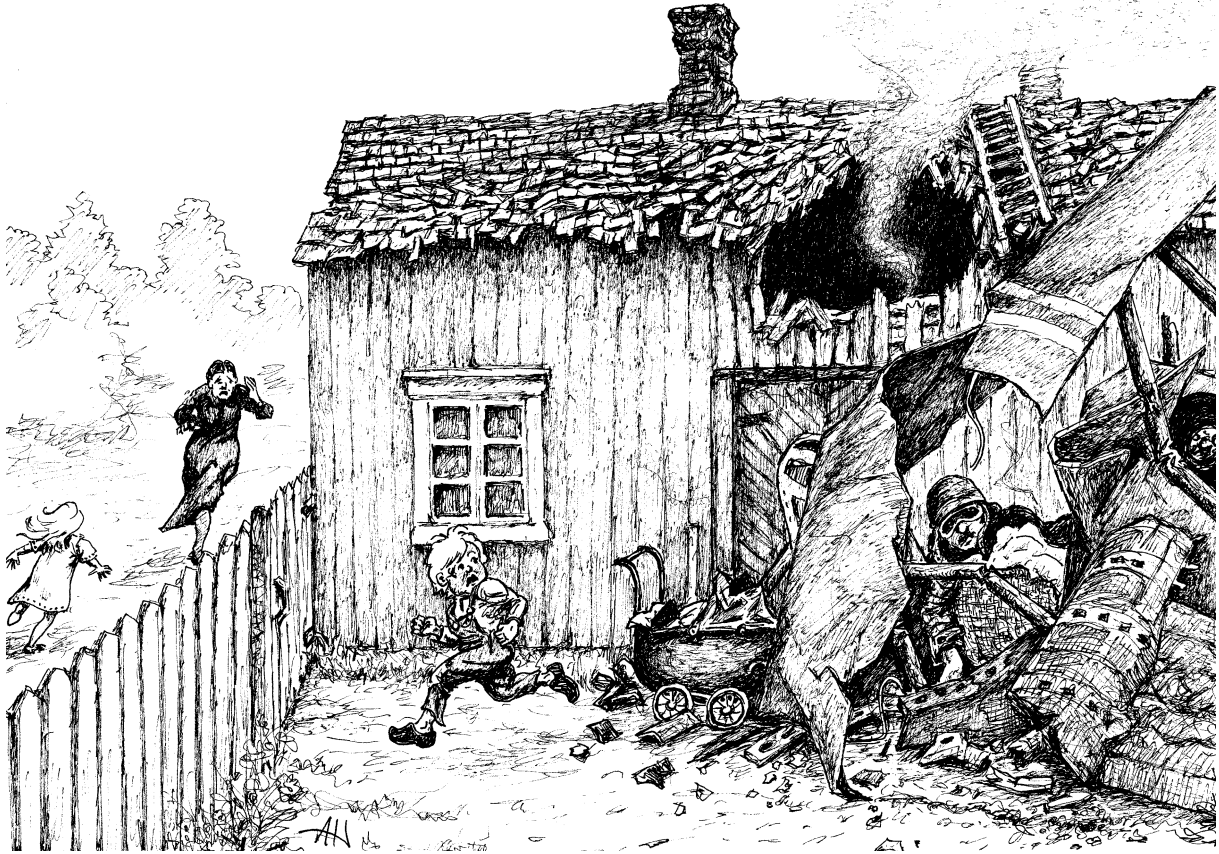
står på vidt gap, så han må bare gå inn og komme direkte opp i 2. etasje til mitt kontor. Omtrent en time senere hører jeg noen er på vei opp trappa, og antar det er Rolf som kommer, og velger å ta vekk fra skjermen det jeg holder på med, og gjøre klar et bilde fra en helt annen sak, som jeg ville vise til Rolf. Men jeg måtte fjerne noe fra stolen Rolf skulle sitte på, og ble derfor for sen til å klargjøre neste sak. Plutselig står altså Rolf bak meg og ser bildet på pc'n, som er en tegning av en Spitfire utført av Amund Hagen, til relaterte hendelse jeg skrev om. Rolf Thyholt spør meg helt naturlig hva jeg holder på med og myser mot tegningen på pc'n. Jeg forteller ham at det dreiet seg om et havari med en Spitfire i 1950 i Beitstad, hvor piloten Asbjørn Thunes omkom. Og så, i det jeg skal til å fjerne tegningen og ta fram neste bilde, sier jeg følgende for å avslutte saken om Spit'n. «Og vet du det, Rolf - da lensmannen rykket ut, så kolliderte han på veien til åstedet». «Å ja», sier Rolf. Og jeg fortsetter for riktig å gi ham en liten merkverdighet: - «og ikke bare det, skjønner du, men da ambulans bilen rykket ut fra Værnes, kolliderte også den, ved Levanger. Er ikke det pussig, to utrykninger til samme hendelse og to kollisjoner?». Rolf Thyholt ser på meg og sier: «Ja, jeg vet det - det var jeg som kjørte ambulans bilen». Hadde ikke jeg, akkurat da Rolf Thyholt entret mitt kontor, hatt nettopp tegningen av Amund Hagen på skjermen, ville aldri denne hendelsen fra 62 år tidligere, og kapitlet, blitt en del av vår trønderske historie, gjengitt i *Stjørdalens krønike* nr. 12.

Rolf Thyholt

Kurv med klesvask i 1922.

I begynnelsen av 2020 hadde jeg gjennom noen uker holdt på med et flyhavari straks utenfor Værnes i 1922. Ofte er det slik at jeg begynner mine kapitler med en fingert historie som fører frem til hendelsen. Da legger jeg kanskje inn noen setninger om datidens forhold, tradisjoner og rutiner, for å vekke nysgjerrigheten, samt gi leseren en interessant sammenligning med nåtiden. Da jeg begynte med kapitlet hadde jeg svært lite stoff og kilder å forholde meg til. Jeg valgte å begynne med at mora på gården hadde gjort sin vanlige klesvask etter aktive unger i helgen og fortalte at i 1922 hengte man ikke ut klesvask på søndager, derfor var det nå en mandag. Fikk altså inn poenget med søndagens hellighet og respekt. Så skriver jeg at mora tok inn en baby fra barnevognen ute på gårdsplassen, og deretter skulle ta den store kurven med klesvask og bære den ut og henge opp tøyet. Men hun satte kurven fra seg ute ved trappa, og gjorde et ærend bak huset. Så langt min fingerte innledning. Et militærfly styrter i taket på huset. Selve havariet hadde jeg en notis om fra en bok om Værnes. Ikke mye, men nok til at jeg kunne begynne å lete. Men så kom koronaen. Alt ble stengt, og jeg kom ikke til arkiver og mulige kilder før den 25. juni, mange måneder etter at jeg skrev den fingerte historien om mora som hadde satt fra seg en kurv med klesvask ved trappa ute. Fra militære notater visste jeg at ulykken hadde så vidt blitt nevnt i en avis i 1978, 56 år etter at hendelsen inntraff. Jeg

hadde ikke tilgang, altså ikke rettighet til den, men takke være bibliotekar Solfrid Vestli ved Stjørdal bibliotek fikk jeg tilgang på denne korte omtalen, som ga meg en ledetråd til å spore opp flygeren. Etter mye *om og men* fant jeg hans etterkommere på Vestlandet, og klarte å se hva han hadde uttalt om sin opplevelse. Han hadde ved sammenstøtet med taket på våningshuset, blitt kastet ut av cockpiten, og ramlet ned i en kurv med klesvask ved trappa, og mener det var den som tok av fra fallet og dermed reddet livet hans. Mer skal jeg ikke si om den saken heller, annet enn å spørre: hvem hadde plassert en kurv med klesvask i min underbevissthet da jeg skrev min fingerte innledning mange måneder før jeg fikk høre hendelsesforløpet?